

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Gymnázium, Ul.1.mája 905, Púchov
4. Názov projektu	Dosiahni vyššie
5. Kód projektu ITMS2014+	312011X642
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub humanitných predmetov
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Juraj Jankech, PhD.
8. Školský polrok	2.polrok 2022/2023
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	www.gymnazium-pu.sk

10.

Úvod:Stručná anotácia

Všetky stretnutia Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku školského roka 2022/2023 korešpondovali s aktuálnou situáciou, rozliehajúcou sa v každodennosti slovenského školstva.

Cieľom prvého pracovného stretnutia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku bola Explorácia učebných pomôcok.

Cieľom druhého pracovného stretnutia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku bolo prediskutovanie projektovej témy s názvom „Školy, ktoré menia svet.“

Cieľom tretieho pracovného stretnutia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku bola Karikatúra vo výučbe humanitných predmetov.

Cieľom štvrtého pracovného stretnutia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku bola Diskusia o aktuálnej podobe maturitných otázok humanitných predmetov.

Cieľom piateho pracovného stretnutia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku bolo Diskutovanie záverov koncoročnej PK (Bilancia vyučovacieho procesu).

Kľúčové slová

Učebné pomôcky, Maturitné otázky, Karikatúra, Koncoročná PK, Školy meniace svet

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Pedagogický klub humanitných predmetov pokračoval vo svojej činnosti v období prezenčného vzdelávania, ktoré sa vyznačuje súborom špecifických požiadaviek pri zabezpečovaní chodu edukačného procesu na všetkých úrovniach slovenského školstva. Aj na základe týchto okolností sme naše klubové aktivity orientovali na témy, ktoré naďalej korelovali s potrebami aktuálnych pedagogických výziev.

V nami predkladanom písomnom výstupe Pedagogického klubu humanitných predmetov, sa nachádza stručné zhrnutie polročnej práce jeho existencie.

Jadro: Popis témy/problém

Počas celého obdobia 2. polroka školského roka 2022/2023 bola prioritou klubovej činnosti vzájomná interakcia členov, postavená na princípoch výmeny súboru odborných skúseností (tzv. best practices) prameniacych z vlastnej pedagogickej činnosti. Jej cieľom bolo prehĺbenie doterajšej pedagogickej empirie a konkrétnych zručností na poli výučby predmetov humanitného charakteru. Do tohto rámca spadala i snaha prekonzultovať obsahovo-metodické varianty gymnaziálneho dejepisu a občianskej náuky z krátkodobej i dlhodobej perspektívy, vrátane maturitných otázok z oboch predmetov.

Kontext všeobecného spoločenského vývoja nastolil nutnosť riešenia problémov každodenného vyučovacieho procesu v intenciách aktuálnej situácie v slovenskom/európskom školstve.

Klubová pôda poskytovala priestor aj na tvorivé aktivity. Zamerané boli výchovno-vzdelávacím smerom – k demaskovaniu a kolektívnemu podchyteniu niektorých aspektov edukačného procesu (s prihliadnutím na identifikáciu osvedčených pedagogických skúseností, sledujúc tým zvýšenie ich efektivity v praxi).

Záver:

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

Predseda Pedagogického klubu humanitných predmetov v 2. polroku školského roka vypracoval (a s členmi svojho klubu následne prekonzultoval) viac ako 60 poznámok z viacerých učebných látok naprieč tematickými plánmi vyučovacieho predmetu dejepis, ktoré boli v rámci uvedeného predmetu pravidelne využívané ako učebný materiál pre študentov všetkých ročníkov štvorročného i osemročného gymnaziálneho štúdia v Púchove. Na ukážku pripájame niekoľko príkladov:

ZJEDNOTENIE TALIANSKA (1859 – 1870)

TALIANSKO PO NAPOLEONSKÝCH VOJNÁCH

1. Severné Taliansko = oblasť pod **rakúskou nadvládou** = v Lombardsku + Benátsku rakúsky cisár vládol priamo a v Toskánsku + Modene – členovia habsburského rodu

Sardínske kráľovstvo = Piemont, Savojsko, Janovsko, Sardínia – vládne domáca savojská dynastia – kráľ Viktor Emanuel II. (od 1849)

2. Stredné Taliansko = Pápežský štát

3. Južné Taliansko = **Kráľovstvo oboch Sicílií** (Neapolsko + Sicília) – vládne Ferdinand II. Bourbon.

SARDÍNSKO-PIEMONTSKÉ KRÁĽOVSTVO A SNAHA O ZJEDNOTENIE

Proces zjednocovania Talianska označujeme pojmom **Risorgimento** (obrodenie)

Revolúcie v Taliansku 1848 – 1849 nepriniesli výraznejšie úspechy

Jediným štátom, kde skutočne vládli Taliani bolo Sardínsko-piemontské kráľovstvo (Viktor Emanuel II.)

Dôležitú úlohu pri zjednocovaní Talianska zohrával ministerský predseda Sardínskeho kráľovstva Camillo Cavour (1810 – 1861, vo funkcii od roku 1852) – odmietal revolučnú cestu, ktorú presadzoval Giuseppe Mazzini a jeho hnutie Mladé Taliansko

Vojenskou cestou chcel Taliansko zjednotiť Giuseppe Garibaldi (1807 – 1882) Taliansky národný hrdina, generál, revolucionár, člen hnutia mladé Taliansko, bojovník proti Rakúšanom (1834, 1848/1849, 1859)

Sardínia bojovala počas **Krymskej vojny** (1853 – 1856) proti ruskému cárovi Mikulášovi I. na strane Francúzska a Veľkej Británie – mala preto ich podporu pri pokusoch o zjednotenie Talianska = Prísľub pomoci od francúzskeho cisára **Napoleona III.** (1808 – 1873) vo veci neskoršieho zjednocovacieho procesu Talianska.

V roku 1858 sa uskutočnilo stretnutie Cavoura s Napoleonom III. – dohodli spoločný postup proti Rakúsku

V roku 1859 francúzsko-sardínske vojská porazili Rakúsko v dvoch bitkách – 1. pri Magentea 2. pri Solferine

Napoleon III. však s Rakúšanmi (za chrbtom Cavoura a Sardínskeho kráľovstva) podpísal **separátny (oddelený) mier**, čím porušil predošlé dohody. **Taliansko** preto po víťazných bitkách 1859 získalo len časť **Lombardska s Milánom**, ale **Benátsko naďalej zostalo Rakúšanom**.

ČERVENÝ KRÍŽ (1864)

Očitým svedkom udalostí v bitke pri Solferine sa stal švajčiarsky podnikateľ JeanHenriDunant. Čo videl ho šokovalo a preto zorganizoval dobrovoľníkov, ktorí pomáhali raneným. Po svojom návrate domov napísal knihu „Spomienky na Solferino“ a na vlastné náklady ju vydal aj rozposlal vedúcim osobnostiam európskych krajín. Na základe Dunantovej knihy v roku 1864 vznikla medzinárodná organizácia Červený kríž.

KONEČNÉ ZJEDNOTENIE TALIANSKA

V roku 1860 bolo zorganizované ľudové hlasovanie (plebiscit) – Parma, Modena a Toskánsko majú byť pripojené k Sardínskemu kráľovstvu.

1860 Sicília – protibourbonovské povstanie podporené armádou vedenou Giuseppe Garibaldim – plebiscit – pripojenie južného Talianska k Sardínii.

V máji 1860 sa vodca talianskych dobrovoľníkov Garibaldi vylodil na Sicílii s oddielom 1000 mužov – zvrhol vládu Františka II. (Bourbonovcov) na Sicílii a v Neapole (Kráľovstvo obojakej Sicílie) – Neapolská armáda bola porazená a Garibaldi sa vyhlásil za diktátora Sicílie.

Postupne sa jeho muži zmocnili aj Neapola a vtedy Cavour poslal piemontskú armádu na juh, aby Garibaldi nezískal úplnú moc

Postupne došlo k zjednoteniu Talianska okrem pápežského štátu (pápež Pius IX.), ktorý bol pod ochranou Francúzska

V marci 1861 bolo vytvorené Talianske kráľovstvo (malo všetky potrebné územia okrem Benátska a pápežského štátu) = Vládne Viktor Emanuel II. a hlavné mesto je Turín (neskôr Florencia)

V roku 1866 sa odohrá Prusko-Rakúska vojna (na strane víťazného Pruska bojuje aj Taliansko)

Rakúsko je vo vojne porazené a Taliansko konečne získava Benátsko.

V roku 1870 Taliansko definitívne získalo Rím – v septembri 1870 bol oficiálne vyhlásený za hlavné mesto

Územie pápežského štátu bolo k Taliansku pričlenené dodatočne

Pápežovi zostalo len územie, z ktorého sa až v roku 1929 vytvoril štát Vatikán

Taliansko sa stalo konštitučnou monarchiou

ZJEDNOTENIE NEMECKA (1866 – 1871)

POLITICKÁ SITUÁCIA V NEMECKU

Nemecko bolo neustále rozdrobené na niekoľko kniežatstiev (neskôr štátov). To výrazne obmedzovalo rozvoj jeho hospodárstva. Nemohlo konkurovať Anglicku, Francúzsku a Rusku. Preto bolo pre neho dôležité zjednotiť sa. Najmocnejším štátom z nemeckej rozdrobenej scény bolo Prusko. V ceste stálo Rakúsko.

VOJNA PROTI DÁNSKU (1864)

Najskôr boli Prusko a Rakúsko spojenci v snahe získať Šlezvicko a Holštajnsko na severe (dánske územia)

Tieto územia si rozdelili po vojne proti Dánsku: Rakúsko získalo Holštajnsko a Prusko získalo Šlezvicko.

PRUSKO-RAKÚSKA VOJNA (1866)

- Prusko súperilo s Rakúskom o nadvládu nad ostatnými nemeckými štátmi (tzv. nemecká vojna)
- Rozhodujúce bolo rozhodnutie pruského „železného“ kancelára Otta von Bismarcka (1815 – 1898), ktorý chcel Nemecko zjednotiť „železom a krvou.“
- Otto von Bismarck potreboval oslabiť vplyv Rakúska a preto vyprovokoval vojnu, ktorej víťaz mal získať právo zjednotiť Nemecko podľa svojich predstáv, tradícií, legislatívy a vzoru.
- Koniec Prusko-Rakúskej vojny nastal 23. augusta 1866. Rozhodujúca bola bitka pri Hradci Králové 3. júla 1866 (známa aj ako bitka v Sadovej). Vyhralo Prusko, pretože pruská armáda bola početnejšia a lepšie vyzbrojená. Pruské pušky sa nabíjali zozadu (tzv. zadovky alebo aj ihlovky), no rakúske ešte stále spredu (tzv. predovky) – „Prusko nie je štát s vojskom, ale vojsko so štátom“

PRUSKO-FRANCÚZSKA VOJNA (1870 – 1871)

- Prusko si chcelo podmaniť aj južné nemecké štáty
- Francúzsko sa usilovalo zamedziť vzniknutiu silného stabilizovaného štátu v Európe
- Otto von Bismarck tzv. Emžskými depešami vyprovokoval k vojne aj Francúzov a v bitke pri Sedane (2. septembra 1870) Prusko vyhralo nad francúzskymi vojskami vedenými Napoleonom III. (1808 – 1873), ktorý bol po prehre zajatý a neskôr odišiel do britského exilu, kde aj zomrel
- Nemecko po víťazstve nad Francúzskom odobralo Francúzom územie Alsaska a Lotrinska

VYHLÁSENIE NEMECKÉHO CISÁRSTVA VO VERSAILLES (18. JANUÁR 1871)

- Nemecké cisárstvo bolo vyhlásené 18. januára 1871 v zrkadlovej sieni vo Versailles
- Prvým cisárom zjednoteného Nemecka sa stal Viliam I. (Wilhelm I.)
- Oficiálny názov znel Nemecká ríša – tvorilo ho 25 krajín – 4 kráľovstvá, 6 veľkovojsvodstiev, 5 vojvodstiev, 7 kniežatstiev, 3 hanzovné mestá (Hamburg, Brémy, Lübeck), Alsasko a Lotrinsko

Francúzsko muselo v prospech Nemecka odstúpiť Alsasko-Lotrinsko a platiť vojnové reparácie (5 miliárd frankov). Francúzsko-nemecké vzťahy sa prudko zhoršili. V Nemecku začalo narastať národné povedomie (nacionalizmus), ktoré viedlo k expanzívnej zahraničnej politike, k získavaniu kolónií v juhovýchodnej, južnej, strednej aj stredozápadnej Afrike (i v tichomorskej Mikronézii) a tiež k 1. svetovej vojne.

- Nemecké cisárstvo zaniklo v roku 1918 po prehre v 1. svetovej vojne

ŽIVOT V SLOVENSKOM ŠTÁTE

- V Slovenskom štáte bol nastolený **totalitný politický systém**.
- **Moc mala v rukách HSES, ale nebola jednotná** – bola rozdelená na 2 krídla – Umiernené krídlo malo dôveru obyvateľov, zabezpečovalo pokoj v krajine, ale Radikálne krídlo sa dostalo do popredia v roku 1940 a odvtedy už malo prevahu až do zániku existencie Slovenského štátu
- Nacistické **Nemecko kontrolovalo slovenskú politiku** prostredníctvom svojich vyslancov (tzv. **beráterov**)

☞ OBČANIA SLOVENSKÉHO ŠTÁTU nežili iba vysokou politikou, pretože viac ako politika ich zaujímali každodenné starosti a radosti. Niektorí obyvatelia nesúhlasili s vládnucim režimom a závislosťou od Nemecka, no **väčšina** z nich aj tak **pokladala existujúci štát za prijateľné riešenie vo vojnu zmietanej Európe**

☞ Hospodárstvo Slovenska bolo podriadené vojnovému stavu => **vojnové hospodárstvo**

☞ **Priemyselná výroba aj poľnohospodárstvo** bolo zamerané na **uspokojovanie požiadaviek nacistického Nemecka**

☞ RASTÚCE POŽIADAVKY VOJNY spôsobili, že sa na Slovensku **vybudovalo veľa nových priemyselných podnikov, železníc a ciest** ⇔ **odstránila sa nezamestnanosť** → bola postrachom robotníkov už od čias hospodárskej krízy. **Slovenskí robotníci chodili v rokoch 1938/39 – 1945 pracovať do nacistického Nemecka**. Ku koncu vojny išlo už aj o prípady núteného pracovného nasadenia

☞ SLOVENSKÁ INTELIGENCIA

∞ **Nové možnosti** sa v samostatnom štáte otvorili pre príslušníkov inteligencie, ktorí súhlasili s režimom => našli lepšie uplatnenie. Postupne sa vzťahovali aj remeselníci a obchodníci, z ktorých sa vytvorila skupina vojnových zbohatlíkov (tzv. „ziskožravcov“)

∞ KULTÚRA V TIENI TOTALITY

∞ **Totalitná moc v Slovenskej republike** sa snažila ovládnuť aj kultúrnu oblasť ⇔ HSEŠ vyvinula nemalé úsilie, aby ovládla myslenie ľudí, čo sa jej sčasti aj podarilo => do popredia sa dostalo vytváranie národných mýtov a propaganda, ktorú šíriло samostatné Ministerstvo propagandy

∞ ŠPORTOVÝ ŽIVOT NA SLOVENSKU

∞ Napriek zúriacej vojne v Slovenskom štáte fungoval aktívny športový život => pravidelné domáce súťaže v rozličných športoch (futbal, hokej, tenis, volejbal, stolný tenis, lyžovanie)

∞ **Medzinárodný športový styk** bol však obmedzený len na súťaženie s ďalšími „satelitnými štátmi“ nacistického Nemecka (napr. Chorvátsko, Bulharsko, Rumunsko, Taliansko)

PRENASLEDOVANIE ŽIDOV V SLOVENSKOM ŠTÁTE

- **Riešenie židovskej otázky** – Obmedzovanie/likvidovanie ľudských, občianskych a hospodárskych práv príslušníkov židovskej menšiny na území Slovenského štátu
- Židia boli postupne vytlačení z hospodárskeho i spoločenského života – **vylúčení zo škôl/zamestnaní a vyst'ahovaní**

- Na odev museli nosiť žltú šesťcípú **Dávidovu hviezdu**

- ARIZAČNÝ PROCES (ARIZÁCIA)

- **Arizácia** = nútený prevod majetku Židov na nežidov („árijcov“) v nacistickom Nemecku aj v jeho satelitných štátoch (t.j. aj v Slovenskom štáte – v našom prípade židovský majetok pripadol Slovákom nežidovského pôvodu)

- **25. apríl 1940 Prvý arizačný zákon** („dobrovoľná“ arizácia), **30. november 1940 Druhý arizačný zákon** (radikálna nútená arizácia) – arizáciou boli Židia postupne zbavení celého majetku.

- **Z letáku Hlinkovej gardy, 1940:** „*Nás neobalamutia hlúpu frázou, že Žid je tiež človek. Židia sú zástupcami a agentmi diabla. Žid nie je v'ytvor Boží, ale diabol'ský, a preto Žid nie je človek, len ako človek vyzerá. Ten, kto Židov akýmkoľvek spôsobom podporuje alebo chráni – toho Boží trest neminie.*“

- 9. septembra 1941 bol vydaný tzv. Židovský kódex, podľa ktorého bol pojem „žid“ vymedzený podľa rasového a nie náboženského základu
- DEPORTÁCIE ŽIDOVSKÉHO OBYVATEĽSTVA ZO SLOVENSKA
- slovo „Deportácia“ znamená násilný/nedobrovoľný odsun/odvoz osôb preč z ich vlasti (po tom, čo im je zabavený takmer celý majetok)
- Židia boli sústredení do pracovných táborov (Sereď, Nováky, Vyhne) a potom násilne vysťahovaní do koncentračných „táborov smrti“ mimo slovenského územia, pretože tým že stratili všetky dôležité práva, tak sa stali nepotrební, nemohli nič robiť a v krajine „zavadzali“, takže Slovenský štát ochotne prijal ponuku nacistického Nemecka, že nám našich Židov Nemci odvezú. Vláda Slovenského štátu to nedostala príkazom, ale bola to len ponuka a jedna z možností – napriek tomu s tým súhlasila, hoci za každého odvezeného Žida platila tzv. „vysídľovací poplatok“. Bol však z peňazí, ktoré boli výsledkom arizácie a ožobračenia Židov – tí si tak, paradoxne, svoj odsun platili vlastne sami.
- Deportácie v prvej vlne trvali od 25. marca do 20. októbra 1942 a v druhej vlne od 30. septembra 1944 do 31. marca 1945 (pretože počas SNP boli obnovené)
- Mnohí Židia sa snažili deportáciám vyhnúť útekom do Maďarska. Jeho súčasťou totiž v tom čase boli aj časti južného Slovenska, ktoré pripadli Maďarsku po okupácii južného Slovenska (bol to výsledok Viedenskej arbitráže z 2. novembra 1938).
- Niektorí Židia boli označení skratkou „HŽ“ (hospodársky dôležitý Žid), pretože boli odborníci vo svojom odbore/zamestnaní a po ich odsune by bolo za nich priam nemožné hneď nájsť adekvátnu náhradu – neznamenal to však ich ochranu – deportovaní boli neskôr. Prenasledované z rasových dôvodov bolo aj rómske obyvateľstvo.
- Počas vojny zahynulo asi 105 000 slovenských židov (približne 77% predvojnovkej populácie).

Vláda Žigmunda Luxemburského 1387-1437 a boje o trón po smrti jeho zat'a Albrechta Habsburského (vládol 1437-1439)

Ako sa dostal na trón

- Ľudovít I. Veľký nezanechal mužského potomka – Korunovaná bola jeho 12 ročná dcéra Mária.
- Z uchádzačov o trón sa nakoniec presadil Žigmund Luxemburský, ktorý bol s Máriou v tom čase zasnúbený a následne si pod hrozbou násilia vynútil aj sobáš..

Žigmund Luxemburský (vládol 1387 – 1437)

- Vnuk Jána Luxemburského, ktorý zahynul počas Storočnej vojny v bitke pri Kresčaku v roku 1346.
- Syn českého kráľa Karola IV.
- Jeho bratom bol Václav IV.
- Vzdelaný muž, podporoval vedu – Hovoril česky, maďarsky, nemecky, taliansky, francúzsky a latinsky.
- Oženil sa s 1. ženou v dejinách na uhorskom tróne kráľovnou Máriou(3. dcérou Ľudovíta I. Veľkého), ale uhorskej vlády sa v roku 1385 zmocnil Karol Malý (z rodu neapolských Anjouovcov, vládol len 38 dní ako Karol II.), hoci Ľudovítovi I. Veľkému prisahal, že neohrozí práva jeho dcér – 7. februára 1386 bol zavraždený Blažejom Forgáčom – Karolovi stúpenci zajali a väznili Máriu aj jej matku Alžbetu Kotromaničovú na hrade Novigrad pri Zadare. Alžbetu potom pred očami dcéry Márie zaškrtil Ján Horváth – v Uhorsku vypukla anarchia
- Žigmund oslobodil Máriu, ale pod podmienkou, že sa uhorským kráľom stane on – získaval si stúpencov rozdávaním alebo predávaním majetkov – mal prezývku „líška ryšavá“ alebo aj „vierolomný kráľ“
- Po Márii z Anjou, ktorá tehotná zahynula v roku 1395 po páde z koňa, sa jeho 2. manželkou stala Barbora Celjská(prezývaná aj „čierna kráľovná“) – mali dcéru Alžbetu Luxemburskú – syna nemali
- V stredoveku bol jediným uhorským kráľom, ktorý získal korunu Rímsko-nemeckej ríše. Korunovaný bol v Ríme v roku 1410. Stal sa jedným z najvýznamnejších panovníkov v Európe a podporoval mestá.
- V Uhorsku narazil na odpor uhorskej šľachty. Šľachta proti nemu povstala a chcela si dosadiť nového panovníka. Žigmund obstál a nakoniec sa so šľachtou zmieril.
- Za jeho vlády podnikali nebezpečné výboje na Balkáne Osmanské vojská. Osmanská ríša sa stala nebezpečným susedom Uhorska.

- Zorganizoval križiacku výpravu proti Turkom, ktorí po porážke Srbska (**1389 – bitka na Kosovom poli**) postupovali do Európy (**1396 – bitka pri Nikopole**) – porážka križiakov, Žigmund takmer zabitý
- **V roku 1404** vydal **Placetum regium** (kráľovský súhlas) – zákaz publikovania pápežských búl bez súhlasu kráľa. Cirkev proti tomu protestovala, ale toto nariadenie neskôr vydali aj viacerí Habsburgovci.
- **V roku 1405** vydal **Decretum minus** (malý dekrét) – upevnil postavenie mešťanov, kráľovských miest
- Zaviedol jednotné miery, slobodný pohyb domácich obchodníkov a právo mešťanov na súdny proces pred vlastným richtárom
- Poľskému kráľovi Vladislavovi II. Jagelovskému dal do „zálohu“ **13. spišských miest** (vrátili sa 1772)
- **12. decembra 1408 založil Uhorský rytiersky Dračí rád**
- **V rokoch 1414 – 1418** zorganizoval **koncil v Kostnici**, na ktorom bol **6. júla 1415 upálený Jan Hus** a došlo aj k rozriešeniu pápežskej schizmy, keď namiesto troch existujúcich pápežov bol zvolený jediný **nový pápež Martin V.** Za pápežskú schizmu mohlo „Avignonské zajatie pápežov“ 1309 – 1378.
- po smrti brata Václava IV. mal nárok na český trón – boje proti husitom (1420 – bitka **na hore Vítkov** – porážka) – husiti organizovali **spanilé jazdy** do Nemecka, Slovenska, Sliezska, Poľska – husitské posádky usadené na Slovensku – odišli po zaplatení výkupného.
- nejednotnosť husitov – **umiernení kališníci** (šľachta + mešťania) → **chceli dohodu s cirkvou, a radikálni táboriti a sirotkovianie**, pretože tí chceli bojovať ďalej → medzi nimi **bitka pri Lipanoch (1434)** → víťazstvo umiernených → dohoda s cirkvou – **Bazilejské kompaktáta** (prijímanie pod obojím)
- **Žigmund sa tak českým kráľom stal až v roku 1436 a 9. decembra 1437 zomrel v Znojme**
- **Luxemburgovci v našich krajinách vymreli po meči**

Po Žigmundovej smrti

- po Žigmundovi nastúpil jeho zať **Albrecht Habsburský (vládol 1437 – 1439)**
- zorganizoval výpravu proti Turkom – armáda dostala infekčnú chorobu červienku – kráľ zomrel bez toho aby vôbec bojoval – 4 mesiace po jeho smrti sa v roku 1440 narodil jeho syn **Ladislav Pohrobok**
- uhorský trón získal Poliak **Vladislav I. Jagelovský** (preto matka Ladislava Pohrobka Alžbeta s pomocou dvornej dámy Heleny Kottannerovej ukradla korunovačné klenoty

a preniesla ich spolu s novorodencom do Viedne). Za správcu kráľovských miest a hradov určila kapitána **Jána Jiskru z Brandýsa**.

- **10. november 1444 – bitka pri Varne** (na území Bulharska) proti Turkom – 20 ročný Vladislav (odvtedy prezývaný „Varnenčik“) v nej padol a jeho telo sa nikdy nenašlo. Jeho štvorročná vláda v Uhorsku tým skončila a uhorský snem uznal za nástupcu Ladislava Pohrobka Habsburského.
- v čase Ladislavovej nedospelosti sa správcom krajiny (**gubernátorom**) stal **Ján Huňady**
- nastali spory medzi Jiskrom a huňadyovcami – víťazstvo Jiskru (neplatil však svojim žoldnierom – odišli a vytvárali skupiny tzv. „**bratříkov**“ – rabovali kostoly, kláštory, domy mešťanov, poddaných)
- v roku **1453** začala samostatná vláda kráľa Ladislava Pohrobka (na uhorskom tróne ako **Ladislav V.**)
- Ján Huňady dostal funkciu kráľovského kapitána, ale neskôr zomrel na mor. Ján Jiskra bol zbavený funkcie, neskôr bol však povoláný nazad na boj proti bratříkom.
- **v roku 1457** pred svadbou s francúzskou princeznou Magdalénou **záhadne zomrel aj Ladislav V.** (dnes už vieme, že na akútnu leukémiu)

OBČIANSKA VOJNA V USA

SEVER PROTI JUHU (1861 – 1865)

„DIVOKÝ“ ZÁPAD

- ✘ V Európe sa USA hovorilo „Nová zem“ alebo „Krajina za veľkou mláku“ → pre mnohých sa príchod do USA rovnal novému začiatku života
- ✘ Obrovské prírodné bohatstvo USA ponúkalo nebyvalé možnosti, ale všetko to záležalo od šikovnosti a pracovitosti ľudí
- ✘ Väčšina kolonistov odchádzala na západ, kam ich lákala ponuka pôdy zadarmo ⇔ Osídľovali tzv. „divoký západ“, kde vznikali: 1. Obrovské farmy, 2. Rozsiahle ranče
- ✘ Postupným osídľovaním území vznikali nové štáty Únie, ale každý nový štát riešil otázku či bude „priemyselný“ alebo bude „otrokársky“
- ✘ Medzi americkým severom a juhom vznikali veľké sociálne a hospodárske rozdiely => Príčina vzrastajúcich rozporov!

PRIEMYSELNÝ SEVER USA

- ✘ Pristáhovalci osídľovali (kolonizovali) najmä severné štáty, kde bol sústredený priemysel

- ✘ Sever USA bol ľudnatejší ako juh, rýchlo sa tu zakladali priemyselné centrá a vznikla železničná sieť
- ✘ V priemysle sa využívala práca robotníkov ⇔ práca otrokov sa tu neujala, práve naopak → „severania“ začínajú otroctvo zavrňovať

OTROKÁRSKY JUH USA

- ✘ V štátoch na juhu bolo minimálne množstvo priemyselných podnikov a fabriek
- ✘ Pôvodní osadníci tu založili tabakové a bavlníkové plantáže, kde sa využívala práca otrokov (pracovali tu černosi dovezení z Afriky) => majitelia plantáží závratne bohatli

ROZPORY MEDZI SEVEROM A JUHOM

- ✘ Príčinou sporov medzi severom a juhom bol rozdielny vývoj oboch častí USA
- Severskí priemyselníci od vlády žiadali zavedenie ciel na tovar
- Južanskí plantážnici chceli voľný obchod, pretože vyvážali hlavne bavlnu a tabak
- ✘ V roku 1854 na severe USA vznikla Republikánska strana
- ✘ Spor medzi severom a juhom sa vyhrotil, keď prezidentské voľby v roku 1860 vyhral Abraham Lincoln (žil v rokoch 1809 – 1865, v úrade prezidenta USA bol v rokoch 1861 – 1865), ktorý bol odporcom otrokárstva

JUŽANSKÁ KONFEDERÁCIA 11 ŠTÁTOV

- ✘ 11 štátov juhu sa rozhodlo, že si nenechá diktovať od Severu a v roku 1861 vyhlásili vytvorenie konfederácie amerických štátov s vlastným prezidentom Jeffersonom Davisom, vlastnou vlajkou a vlastným hlavným mestom, ktorým sa stal Richmond
- ✘ USA sa tak rozpadli na dve znepriatelené územné časti:
  - Plantážnický Juh
  - Priemyselný Sever

OBČIANSKA VOJNA V USA (1861 – 1865)

- Americká občianska vojna (nazývaná vojna Severu proti Juhu) bol vojnový konflikt, ktorá prebiehala v Spojených štátoch amerických od roku 1861 do roku 1865 medzi severnými štátmi (generál Ulysses S. Grant, ktorý bol neskôr v rokoch 1869 – 1877 aj 18. prezidentom USA), často nazývanými Únia, Sever, alebo Yankees a južnými štátmi, označovanými ako Konfederácia, Rebeli alebo Dixie (generál Robert Edward Lee)
- ✘ V prípade dlhodobého konfliktu mal mať navrch priemyselný Sever čo sa aj potvrdilo Najslávnejšia bola bitka pri Gettysburgu (1863) – Juh porazený, hlavné mesto konfederácie južanských štátov – Richmond – vypálený

Americká občianska vojna sa skončila porážkou Juhu

Mier bol podpísaný 9. apríla 1865 po bitke pri Appomattoxe

- × Víťazstvo Severu prinieslo zrušenie otroctva, ale neprinieslo černochoch rovnoprávne postavenie s belochmi, pretože to postupne nastávalo až v 20. storočí

ATENTÁT NA ABRAHAMA LINCOLNA (14. APRÍL 1865)

- × Abraham Lincoln sa z víťazstva Únie dlho netešil
- × Osudným sa mu stal 14. apríl 1865, pretože pri návšteve washingtonského Fordovho divadla bol na neho spáchaný atentát fanatickým prívržencom Juhu a divadelným hercom Johnom Wilkesom Boothom (1838 – 1865), ktorý ho zastrelil
- × Prezident Lincoln zraneniam podľahol
- × Po Lincolnovi sa prezidentského úradu ujal Andrew Johnson

ZROD VEĽMOCI – USA NA VZOSTUPE

- × Občianska vojna skončila a začalo sa obdobie rozmachu USA – tzv. Rekonštrukcia juhu
- × Čoraz viac ľudí sem prichádzalo začať nový život
- × Pristáhovalci zaberali pôdu pôvodným obyvateľom Ameriky → Indiánom
- × Bohatí statkári si okrem kovbojov najímali aj lovcov bizónov => indiáni prichádzali o svoj prirodzený zdroj potravy
- × Bol to nerovný boj medzi Indiánmi a belochmi => viac ako 30 vojen, nové choroby (od pristáhovalcov), alkohol a náleziská zlata na ich území dokonali dielo skazy
- × Nakoniec vláda USA pre Indiánov zriadila tzv. Rezervácie v ktorých niektorí žijú dodnes

OD MEMORANDA K MATICI SLOVENSKEJ

Ticho po revolúcii 1848/1849

- Po potlačení maďarskej revolúcie nastolila viedenská vláda neoabsolutizmus
- Polícia sledovala všetkých, ktorí sa zapojili do revolúcie
- Trvalo to 10 rokov – tzv. Bachov absolutizmus (1849 – 1859)

MEMORANDUM SLOVENSKEHO NÁRODA (6. – 7. JÚNA 1861)

- 1861 slovenskí politici zvolali zhromaždenie do Turčianskeho Svätého Martina
- Prišlo približne 5 000 ľudí
- MEMORANDUM SLOVENSKEHO NÁRODA bol programový dokument SLOVENSÝCH ŠTÁTOPRÁVNÝCH, POLITICKÝCH A KULTÚRNYCH požiadaviek, prijatý a prednesený na slovenskom národnom zhromaždení 6. – 7. JÚNA 1861 V TURČIANSKOM SV. MARTINE

- Hlavným protagonistom bol štúrovský politik, právnik, ekonóm, spisovateľ, národný

buditeľ a šľachtic ŠTEFAN MARKO DAXNER (1822 – 1892), ktorý už mal skúsenosť aj s vyformovaním Žiadostí slovenského národa (máj 1848)

- Požadované boli národné a politické práva pre Slovákov v rámci 1. Politických a 2. Jazykových memorandových požiadaviek – najmä autonómiu Slovenska v Uhorsku, ktorá by bola spravovaná volenými zástupcami (tzv. Hornouhorské slovenské okolie – išlo o slovenský politický projekt samostatnej územnosprávnej jednotky v rámci Uhorského kráľovstva z roku 1861), Zavedenie slovenčiny ako úradného jazyka, Vlastný slovenský snem, Slovenské školy v slovenskom vyučovacom jazyku, Vydávanie slovenských hospodárskych časopisov, Zriadenie hospodárskych spolkov, Zriadenie Katedry reči a literatúry slovenskej na univerzite v Pešti, Zriadenie právnickej akadémie, Zrušenie diskriminujúcich zákonov, Odmietanie nadradovania Maďarov nad Slovákov
- Hovorilo sa aj o vytvorení Matice slovenskej
- Memorandum bolo prostredníctvom delegácie, ktorú viedol Štefan Moyzes 12. decembra 1861 predložené cisárovi Františkovi Jozefovi I. (tzv. Viedenské memorandum národa slovenského), pretože uhorský snem bol rozpustený a nemohol/nechcel sa Memorandom zaoberať

Pešťbudínske vedomosti (1861 – 1870)

- politické noviny Slovákov, ktoré vychádzali 2x do týždňa
- práve na ich stránkach bol uvedený termín chystaného celonárodného zhromaždenia Slovákov
- neskôr uverejnili aj program, ktorý bol na martinskom memorandovom zhromaždení prijatý
- hlavným vydavateľom a redaktorom Pešťbudínskych vedomostí bol Ján Francisci Rimavský (1822 – 1905)
- ich pokračovaním sa stali Národné noviny (takisto v Martine)

MATICA SLOVENSKÁ 1863 – 1875

- Na memorandovom zhromaždení (jún 1861) opäť ožila myšlienka založiť Maticu slovenskú
  - Vytvoril sa dočasný výbor Matice slovenskej a ten ešte v roku 1861 predložil uhorskému miestodržiteľstvu stanovy Matice slovenskej

Zbierka na Maticu slovenskú

- Na Slovensku sa začala veľká národná zbierka na Maticu, ale medzi národne uvedomelými Slovákami nebolo veľa bohatých ľudí a Maticný fond sa zbieral doslova po

grošoch.

- Za dva roky sa nazbieralo cca 50 000 zlatých = dobrý základ pre matičnú činnosť
- Symbolicky prispel aj panovník František Jozef I.

Cyrilo-Methodská tradícia

- V roku 1863 sa na Slovensku konali „milenárne“ oslavy tisícročného jubilea príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu (863). Oslavy boli manifestáciou slovenského národného vedomia a sebavedomia.

Založenie Matice slovenskej 4. augusta 1863

- Vyvrcholením osláv bolo založenie Matice slovenskej v Turčianskom Sv. Martine (až do 1. svetovej vojny prirodzené centrum „národnej intelektuálnej slovenskosti“ slovenského národného hnutia na území dnešného Slovenska – vtedajšieho Horného Uhorska)
- ŠTEFAN MOYZES (1797 – 1869) – prvý predseda Matice slovenskej. Bol to rímskokatolícky banskobystrický diecézny biskup, pedagóg, verejný činiteľ, kultúrny pracovník a národovec.
- KAROL KUZMÁNY (1806 – 1866) – prvý podpredseda Matice slovenskej. Bol to významný slovenský spisovateľ, novinár, estetik, priekopník slovenskej prekladovej literatúry a evanjelický farár i superintendent.
- Moyzes s Kuzmánym v čele Matice slovenskej symbolizovali spoluprácu medzi katolíkmi a evanjelikmi!

Úloha a ciele Matice slovenskej

- Jednou z popredných úloh Matice slovenskej bolo budovať a dvíhať národné vedomie ľudu
- Svojou osvetovou, vydavateľskou a výstavnou činnosťou podporovala slovenské umenie, vedu, kultúru a literatúru

Zjednocovanie slovenského hnutia

- Popri prijatí štúrovskej slovenčiny bolo založenie a činnosť Matice slovenskej ďalším významným prejavom opätovného, nového „pobachovského“ zjednocovania Slovenského národného hnutia
- Matičné obdobie trvalo iba 12 rokov (do roku 1875) => potom uhorská vrchnosť činnosť Matice slovenskej zakázala
- Matica slovenská bola opätovne otvorená až v období 1. Československej republiky

(v roku 1919)

Tri slovenské gymnáziá

- Panovník František Jozef I. dovoľil aspoň otvorenie troch slovenských gymnázií.
- Vyučovacím jazykom v nich bola slovenčina
- Osemročné evanjelické gymnázium vo Veľkej Revúcej (1862 – 1874) – prvá stredná škola, na ktorej sa v Uhorsku vyučovalo po slovensky
- Nižšie slovenské evanjelické patronátne gymnázium v Turčianskom Sv. Martine (1866 – 1875)
- Slovenské katolícke gymnázium v Kláštore pod Znievom (1869 – 1874)
- Všetky tri gymnáziá boli zatvorené, rovnako ako Matica slovenská – Nárast maďarizácie

Rozdiel medzi Memorandom a Žiadosťami

Memorandum slovenského národa sa od Žiadostí slovenského národa odlišuje v tom, že požiadavky Žiadostí slovenského národa sa prezentovali najmä v rovine politickej (uznanie Slovákov za osobitný národ), ale Memorandum slovenského národa ide ďalej v tom, že prinieslo aj požiadavku Hornouhorského slovenského okolia. Išlo o posun od politických požiadaviek k štátno-právnym požiadavkám.

Práca Pedagogického klubu humanitných predmetov sa odzrkadlila aj v inovatívnom poňatí jednotlivých vyučovacích hodín, ktoré v niektorých prípadoch v rámci hodín dejepisu v 3. ročníku gymnaziálneho štúdia viedli aj k študentskej dramatizácii preberaných učív. Súčasná doba prináša široký okruh poznania v každej oblasti nášho života – rýchle tempo inovácií v oblasti informačných technológií, novú logiku manažmentu krajiny i ďalšiu širokú škálu v ostatných oblastiach ľudského pôsobenia. Tomuto trendu samosť prispôbiť aj školstvo, ktoré je nesporným nositeľom rozvoja spoločnosti. Preto sa hľadá optimálny model štruktúry, organizácie i riadenia. Diskutuje sa o nových metódach, prostriedkoch, formách vyučovania. A tak sa v posledných rokoch v pedagogickej praxi stretávame s úsilím o demokratizáciu, liberalizáciu a humanizáciu. Veľký význam v tomto procese získava aj výchova k tvorivosti. Študenti III.B sa tvorivo zhostili problematiky nástupu Mussoliniho k moci v medzivojnovom Taliansku a rovnako tak kreatívnym spôsobom stvárnil aj kontroverznú tému atentátu na 35. prezidenta USA Johna Fitzgeralda Kennedyho.

CHARAKTERISTIKA KONFLIKTU

V roku 1959 sa Kuba na základe revolúcie vedenej FidelomCastrom a Ernestom CheGuevarom stala komunistických štátom

USA umiestnili rakety Jupiter v Taliansku a v Turecku

- V roku 1962 USA odhalili, že ZSSR na Kube umiestnil rakety stredného doletu s atómovými hlavicami, ktoré ohrozovali americké vnútrozemie a reagovali námornou blokádou Kuby

Kríza trvala niekoľko dní a bola to „najhorúcejšia“ kríza obdobia studenej vojny – ľudstvo malo blízko k jadrovej vojne

- Kríza sa vyriešila pokojnou cestou – ZSSR demontoval rakety na Kube, USA ukončili blokádu Kuby a demontovali svoje rakety v Turecku a v Taliansku

NARUŠENIE KUBÁNSKO-AMERICKÝCH VZŤAHOV

- V roku 1959 sa na Kube uskutočnilo zvrhnutie diktátora Fulgencia Batistu (1901 – 1973), ktorý bol na čele Kuby od roku 1952 a bol proamericky orientovaný
- Víťazstvo revolúcie – 17. februára 1959 bol FidelCastro (1926 – 2016) vymenovaný za predsedu novej vlády, stal sa vodcom Kuby a presadzoval prosovietsku orientáciu
- ZSSR – Podpora Kuby – Obchodovanie (cukor, zbrane, technológie)
- V roku 1960 FidelCastro verejne deklaroval, že Kuba smeruje do sovietskej sféry vplyvu
- Kubánska vláda pristúpila k znárodneniu amerických bánk a podnikov na Kube
- Zhoršenie vzťahov Kuba vs. USA
- USA vypracoval plán na vojenské zvrhnutie FidelaCastra
- 17. apríl 1961 – Operácia „Pluto“ – Invázia na Kubu – vylodenie 1400 kubánskych exulantov vycvičených americkou tajnou službou CIA v Zátok svíň
- Invázia porazená v priebehu troch dní – FidelCastro posilňuje svoju moc – Operácia neúspešná, výsledkom je medzinárodné fiasko USA a ich prezidenta JohnaFitzgeraldaKennedyho (1917 – 1963, v úrade prezidenta USA v rokoch 1961 – 1963, pretože 22. novembra 1963 bol zavraždený v Dallase)
- Americká vojenská akcia na Kube zhoršila vzťahy USA vs. ZSSR

NUKLEÁRNE ZBRANE NA KUBE – OPERÁCIA ANADYR

- ZSSR modernizuje Kubánsku protivzdušnú obranu

1962 – Operácia ANADYR – na Kubu bolo na palube sovietskej nákladnej lode Poltava zo ZSSR dovezených 158 jadrových hlavic

Soviety dostali od Kuby súhlas a uzavreli spolu sovietsko-kubánsku vojenskú zmluvu

- Snaha USA zvrhnúť F. Castra ešte viac posilnila spojenectvo KUBA – ZSSR (F. Castro a

N. S. Chruščov)

ODHALENIE SOVIETSKYCH RAKIET – KARIBSKÁ KRÍZA

- 14. októbra 1962 americké špionážne lietadlo U-2 vyhotovilo fotografické zábery raketových základní na Kube a odhalilo rakety stredného doletu, ako i nosiče jadrových zbraní
- 16. októbra 1962 prezident USA J. F. Kennedy zvolal krízový štáb
- 17. – 19. októbra 1962 ZSSR popieral prítomnosť sovietskych zbraní na Kube – americký krízový štáb odporúča Kennedymu vojenskú akciu proti Kube
- 22. októbra 1962 vyhlásili USA vojenskú námornú blokádu Kuby – „Karanténa Kuby“
- 23. – 24. októbra 1962 sovietske nákladné lode v sprievode ponoriek doplávali ku „Karanténnej línii“ – Eskalácia napätia USA vs. ZSSR

25. – 27. októbra 1962 – Prvá (a jediná) obeť karibskej krízy – nad Kubou bolo 27. októbra 1962 zostrelené americké prieskumné lietadlo s majorom Rudolfom Andersenom

- „horúca korešpondencia“ Nikita Sergejevič Chruščov (1894 – 1971, na čele ZSSR v rokoch 1953 – 1964) vs. J. F. Kennedy

28. októbra 1962 N. S. Chruščov v moskovskom rozhlase oznamuje odstránenie sovietskych rakiet na Kube – Koniec karibskej krízy

Rozhodnutie urobili Kennedy a Chruščov bez prítomnosti Castra – naštrbenie kubánsko-sovietských vzťahov

Konanie ZSSR bolo pre Kubu šokujúce, ale pre zvyšok sveta znamenalo úľavu

DIPLOMATICKÉ VYRIEŠENIE KRÍZY

- Bilaterálne rokovania a dohody ZSSR + USA
- Demontáž sovietskych raketových základní na Kube a amerických raketových základní v Turecku a v Taliansku
- USA sa vzdali vojenskej intervencie na Kube
- Medzi prezidentom USA a najvyšším predstaviteľom ZSSR bola zriadená priama „horúca“ telefonická linka
- Jedno z najväčších víťazstiev diplomacie v histórii ľudstva

Ani jedna strana nebola v konečnom dôsledku pripravená riskovať vypuknutie globálneho konfliktu v podobe 3. svetovej vojny

- Moskva 1963 – Prvá medzinárodná dohoda o obmedzení jadrového zbrojenia

NEŽNÁ REVOLÚCIA 1989

Nežná revolúcia (v češtine Sametová /Zamatová/ revoluce) je slovné spojenie označujúce sled udalostí v ČSSR od 16. novembra 1989 do 29. decembra 1989

Jej cieľom bolo odstrániť totalitnú vládu komunistov

Prívlastok nežná (zamatová) vyjadruje, že nešlo o krvavú revolúciu

Dnes je 17. november dôležitým dátumom v slovenskej a českej histórii, ktorý slávime ako štátny sviatok s názvom „Deň boja za slobodu a demokraciu.“

POLITICKÁ SITUÁCIA V ČESKOSLOVENSKU

V OBDOBÍ VLÁDY KOMUNISTICKÉHO REŽIMU 1948 – 1989

Komunistická strana získala moc v krajine prevratom vo februári 1948 a odvtedy bola zavedená totalita (vláda jednej politickej strany). Všetci inak zmýšľajúci odporcovia režimu boli prenasledovaní tajnou políciou Štb (Štátna bezpečnosť) a verejnosť sa bála otvorene ich podporovať zo strachu pred následkami (väzenie, prepustenie z práce, vyhodenie zo školy, nútená emigrácia atď.)

Neustále boli porušované ľudské a občianske práva, neexistovala sloboda tlače, pretože bola zavedená cenzúra. Udalosti z roku 1968 (tzv. Pražská jar) priniesli nádej na demokratické reformy, ale čoskoro ich potlačili vojská ZSSR a Varšavskej zmluvy. Opäť bola nastolená nesloboda, všeobecný nedostatok, izolovanosť, rezignácia, pretože nastalo obdobie Normalizácie. Objavili sa aj protesty jednotlivcov a skupín (napríklad Charta 77).

Na udalosti v ČSSR mali vplyv aj udalosti v zahraničí – Nástup Michaila Gorbačova do čela ZSSR v roku 1985 a zavedenie Perestrojky (prestavby) a Glasnosti (informovanosti) – Koniec studenej vojny medzi Východom (na čele so ZSSR) a Západom (na čele s USA).

Prejavy nespokojnosti postupne prerástli aj do organizovaných manifestácií (25. marca 1988 sa uskutočnila Sviečková manifestácia v Bratislave, ktorú však Štb vodnými delami brutálne rozohnala). Komunistický režim sa otriasal v základoch a strácal podporu obyvateľstva ČSSR.

(16. NOVEMBER 1989 – 29. DECEMBER 1989)

16. november 1989 – Slovenskí vysokoškolskí a stredoškolskí študenti zorganizovali v podvečerných hodinách v Bratislave protestnú demonštráciu na dnešnom Hodžovom námestí (vtedy Mierové), na ktorej sa zúčastnilo asi 300 osôb. Jej cieľom bolo protestovať proti vtedajšiemu návrhu vysokoškolského zákona a zasadiť sa za akademické slobody. Demonštrácia sa na Hviezdoslavovom námestí zmenila na verejnú diskusiu.

17. november 1989 – Študenti pražských vysokých škôl sa zišli na Albertove pri pietnom akte pripomenutia si zatvorenia českých vysokých škôl v roku 1939 nacistickým Nemeckom. Po skončení oficiálnej časti sa dav vydal do centra mesta. Študenti niesli štátne zástavy, spievali a skandovali požiadavky na zmenu pomerov v ČSSR. Čelo sprievodu stálo voči príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti (ZNB – policajné oddiely), ktorým podávali kvety a chceli s nimi diskutovať. Polícia však študentov rozohnala, brutálne zbila a mnohých zatkla.

18. november 1989 – Po udalostiach predchádzajúceho dňa sa v divadlách a na vysokých školách začali organizovať štrajkové výbory, požadujúce vyšetrovanie a potrestanie osôb zodpovedných za brutálny policajný zásah.

19. november 1989 – V Bratislave bola v Umeleckej besede založená slovenská občianska iniciatíva s názvom Verejnosť proti násiliu (VPN). Jej poprednými predstaviteľmi a zakladateľmi sa stali Milan Kňažko, Ján Budaj, Fedor Gál, Lubomír Feldek, Miroslav Cipár a ďalší. VPN sa vyslovila za splnenie študentských požiadaviek a stala sa iniciátorkou a organizátorkou štrajkov po celom Slovensku.

V Čechách vznikla občianska iniciatíva Občanské fórum (OF). V OF boli predstavitelia Charty 77, pričom zastupovali verejnosť, ktorá nesúhlasila s vedením štátu. Žiadali odstúpenie členov KSČ spojených s okupáciou v roku 1968 a so zásahom voči študentom na Národnej triede 17. novembra 1989. OF sa zasadzovalo aj za generálny štrajk, ktorý mal vypuknúť 27. novembra 1989.

20. november 1989 – Od pondelka 20. novembra 1989 sa každý deň v slovenskej aj v českej časti republiky konali pokojné demonštrácie. Vysokoškolskí v Prahe začali týždenný protestný štrajk. Bratislavskí vysokoškolskí študenti diskutovali o aktuálnych udalostiach v aule bratislavskej Univerzity Komenského.

21. november 1989 – Študentské štrajky začali aj slovenskí vysokoškolskí študenti a žiadali vytvorenie

vyšetrovacej komisie na vyšetrenie zásahu na Národnej triede zo 17. novembra 1989, ako i odstúpenie skompromitovaných politikov. Rovnako tak vyjadrili podporu myšlienke celoštátneho generálneho štrajku.

22. november 1989 – Študenti a VPN zorganizovali na Námestí SNP v Bratislave protest, ktorý moderovali herec Milan Kňažko a ochranár prírody Ján Budaj. Ozvučenie započícala skupina Tublatanka. V Prahe na Václavské námestie prišlo 200 000 ľudí. Z balkóna vydavateľstva Melantrich k nim prehovorilo viacero osobností (napríklad Kardinál František Tomášek).

23. november 1989 – Na Námestí SNP prehovoril Alexander Dubček, ktorý vyzval na obrodu spoločnosti. Posledný raz na verejnosti vystúpil 1. tajomník ÚV KSČ Miloš Jakeš, ktorý odsúdil rozvracanie socializmu v ČSSR.

24. november 1989 – Na mimoriadnom zasadnutí Ústredného výboru KSČ (ÚV KSČ) bol z funkcie 1. tajomníka ÚV KSČ odvolaný Miloš Jakeš a nahradil ho Karel Urbánek. Zasadanie ÚV KSČ na potlačenie revolúcie zvažovalo aj použitie armády a bezpečnosti, ale nakoniec zvolilo ústup. V Prahe na Letnej demonštrovalo približne po milióna ľudí a na námestí SNP v Bratislave asi 100 000 ľudí.

25. november 1989 – Prezident ČSSR Gustáv Husák udelil amnestiu siedmim politickým väzňom, medzi nimi aj Jánovi Čarnogurskému a Miroslavovi Kusému.

26. november 1989 – V Prahe sa stretli predstavitelia Občianskeho fóra na čele s Václavom Havlom a vlády ČSSR pod vedením Ladislava Adamca.

27. november 1989 – Uskutočnil sa dvojhodinový celoštátny generálny štrajk, podporený mohutnými demonštráciami, na ktorých občania požadovali koniec vlády jednej strany, slobodné voľby, odstúpenie prezidenta Gustáva Husáka z úradu prezidenta a nastolenie demokracie.

28. november 1989 – Druhé rokovanie medzi komunistickou vládou a Občianskym fórom. Rokujúce strany sa dohodli na zrušení článku č. 4 Ústavy ČSSR o vedúcej úlohe KSČ v štáte a v spoločnosti. Začalo sa hovoriť o novom zložení vlády.

29. november 1989 – Federálne zhromaždenie (celoštátny parlament ČSSR) schválilo vypustenie článku č. 4 v Ústave ČSSR o vedúcom postavení Komunistickej strany, zmenilo článok č. 6 Ústavy ČSSR o postavení Národného frontu ako záväzku spoločenských organizácií a

politických strán pod vedením KSČ a článok č. 16, Ústavy ČSSR týkajúci sa uplatňovania marxizmu-leninizmu v politike, vzdelaní a výchove. Tieto zmeny ukončili štyridsaťročnú totalitu komunistickej strany v Československu a umožnili vznik politickej plurality nových politických strán.

10. december 1989 – V Prahe vznikla nová československá vláda „Národného porozumenia“ na čele s Mariánom Čalfom, ktorej členmi boli 11 nekomunisti a 10 komunisti. V rovnaký deň z postu prezidenta ČSSR odstúpil komunist Gustáv Husák. V programovom vyhlásení novej vlády sa hovorilo o prechode Československa k parlamentnej demokracii a k trhovému hospodárstvu. Vláda žiadala zrušenie Varšavskej zmluvy (zanikla v roku 1991) a odchod ruských okupačných vojsk z československého územia (odchádzali v priebehu rokov 1990/1991).

12. december 1989 – Vznikla prvá slovenská nekomunistická vláda na čele s Milanom Čičom

28. december 1989 – Predsedom Federálneho zhromaždenia sa stal Alexander Dubček

29. december 1989 – Za nekomunistického demokratického československého prezidenta bol zvolený dramatik Václav Havel

PONOVEMBROVÉ UDALOSTI

NA CESTE K DEMOKRACII A SAMOSTATNOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY (SR)

V roku 1990 prijalo Federálne zhromaždenie zmenu názvu štátu na Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku (ČSFR)

V dňoch 8. – 9. júna 1990 sa konali prvé slobodné voľby – v Čechách zvíťazilo Občianske fórum a na Slovensku vyhrala Verejnosc' proti násiliu

17. júla 1992 bola prijatá Deklarácia zvrchovanosti SR

1. septembra 1992 bola prijatá Ústava SR

1. januára 1993 vznikli samostatné štáty ČR a SR

1. prezidentom SR sa stal Michal Kováč, 1. predsedom vlády SR sa stal Vladimír Mečiar, 1. predsedom parlamentu SR sa stal Ivan Gašparovič

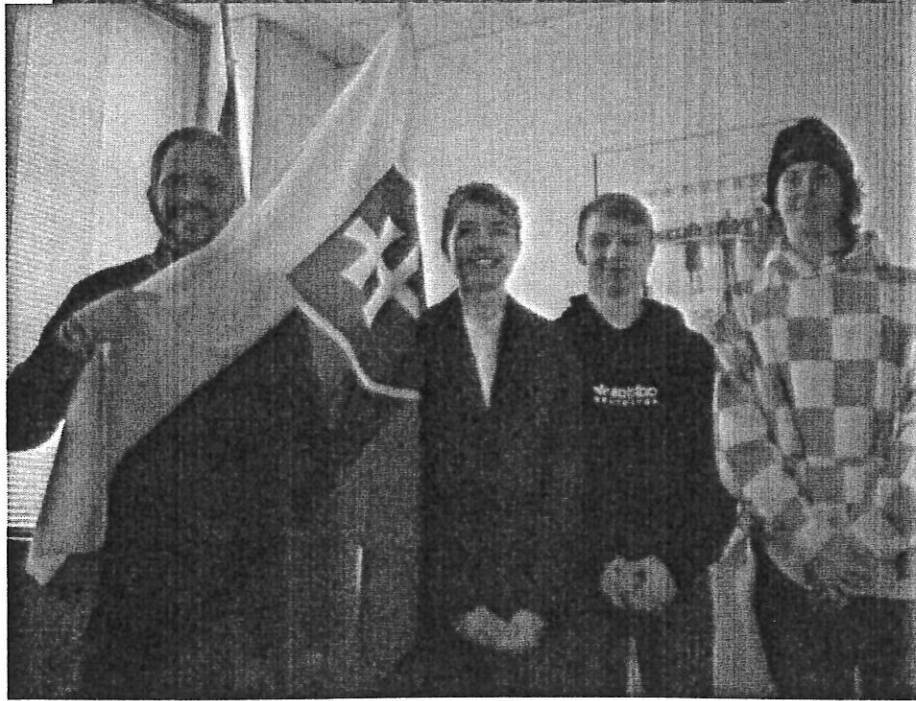
1. mája 2004 SR vstúpila do Európskej únie (EÚ)

vedenia, konzultovania a hodnotenia prác stredoškolskej odbornej činnosti (SOČ), na základe čoho vznikli veľmi prínosné a podnetné výstupy študentov tretieho ročníka gymnaziálneho štúdia. Pod dohľadom členov PKHP boli spracované napríklad nasledujúce témy: Dopad komunistického režimu na moju rodinu, Mafia na Slovensku v deväťdesiatych rokoch, Cisárovná Alžbeta a miesta jej života, František Jozef I. a jeho architektonický prínos pre Viedeň, Arzén, Pôvod Slovanov a ich spôsob života

Aj vďaka existencii Pedagogického klubu humanitných predmetov sa nám v rámci tzv. zážitkového vzdelávania podarilo zrealizovať exkurziu do Múzea holokaustu v Seredi a zároveň aj do historického centra mesta Trnava, ktorá sa v máji 2023 uskutočnila pod záštitou dvoch členov PKHP (Mgr. Juraj Jankech, PhD. a Mgr. Martina Pavlíková). Uvedenej exkurzie sa zúčastnilo viac ako 70 študentiek a študentov tretieho ročníka štvorročného gymnázia.

V apríli 2023 zaznamenali študenti piateho ročníka osemročného gymnaziálneho štúdia (kvinta) úspech na XXXI. ročníku Medzinárodnej súťaže českých a slovenských gymnázií v dejepise, keď v krajskom kole v rámci Trenčianskeho kraja obsadili 2. miesto, zaručujúce postup do medzinárodného československého finále, ktoré sa uskutoční 23. novembra 2023 v západočeskom meste Cheb. Témou súťaže bolo obdobie európskych dejín medzi rokmi 1945 – 1975. Študentov na súťaž pripravil predseda Pedagogického klubu humanitných predmetov Mgr. Juraj Jankech, PhD. aj na základe materiálov, ktoré sa stali produktom klubového snaženia sa o inovatívne učebné materiály v inkriminovaných humanitných vyučovacích predmetoch.

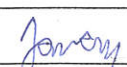
Vsúvislosti s koncipovaním učebných plánov predmetov jednotlivých tematických celkov v tých-ktorých ročníkoch (vnímaním špecifik, nedostatkov, časovo-dotačnej naddimenzovanosti/poddimenzovanosti, resp. s prekonávaním občasnej alogickosti v chronologicko-lineárnom napredovaní ich faktografickej nadväznosti), dospeli zúčastnení pedagógovia do stavu poznania svojich vzájomných problémov, s ktorými sa vo vyučovacom procese stretávajú takmer denne. Ich odporúčaním k minimalizovaniu (prípadne úplnému

plánoch, je dôsledná príprava na vyučovanie. Prístup, ktorý spočíva v pravidelnom zdokonaľovaní úrovne vlastnej erudície – nielen v intenciách dominantného predmetu a aprobácie toho-ktorého učiteľa, ale aj na báze rozširovania si obzorov interdisciplinárneho charakteru. Do tohto rámca svedomitého nazerania na výchovno-vzdelávacie povinnosti pedagogického zamestnanca patrí aj aktívne sledovanie trendov, ktoré je vhodne dopĺňované o prehĺbovanie vlastnej participácie na vývoji faktografického portfólia i metodickej základne svojho predmetu/odboru.

Prínosná, priateľská a kolegiálna atmosféra panujúca počas všetkých doterajších klubových meetingov, sa stala príjemným bonusom k nevyhnutnosti napĺňania spoločne vytýčených cieľov.

Vzájomná interakcia členov Pedagogického klubu humanitných predmetov pre každého zainteresovaného pedagóga znamenala rozšírenie obzorov v otázkach efektívneho i efektného pristupovania k vyučovaciemu procesu, pozostávajúceho z rôznych problematík.

Vymieňanie si poznatkov prostredníctvom teoretickej i praktickej kooperácie v kontexte rôznorodých tém pravidelných klubových stretnutí, v celom rozsahu 2. polroka školského roka 2022/2023 splnilo svoj edukatívno-kolektívno-obohacujúci rozmer.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Juraj Jankech, PhD.
12. Dátum	23.5.2023
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	PaedDr. Miroslav Kubičár
15. Dátum	24.5.2023
16. Podpis	